

Тактика захисту та важливі аспекти адвокатської діяльності в кримінальному процесі

Книга, якою Ви зацікавилися, написана відомим адвокатом–практиком, з 40-річним досвідом участі в кримінальних процесах, автором 10 книг та багатьох публікацій на правову тематику, який ділиться своїм досвідом в успішних кримінальних процесах, застосованою в них тактикою дій та важливими аспектами адвокатської діяльності.

У виданні наведені приклади тактики захисту, які полягають у різних діях захисника і спрямовані на досягнення різних цілей (щодо правових підстав вимагати негайного реагування суду на порушення процедури та прав людини в кримінальному процесі, використання процедури помилування, щодо протидії практиці створення судами стороні обвинувачення переваг, а стороні захисту перепон у питанні збирання, надання та оцінки доказів, ініціювання перед судом встановлення для сторони обвинувачення строків надання доказів, оскарження повідомлення про підозру, доведенні відсутності повноважень оперуповноважених, виявлення недоліків законодавства, які мають бути застосовані на користь підзахисного, використанням обставин, на які поки що не звертає увагу судова практика тощо).

Надані поради та рекомендації щодо апеляційного та касаційного оскарження судових рішень, інших процесуальних питань, зазначені особливості захисту в окремих категоріях справ.

Опубліковані процесуальні документи автора, які можна і рекомендовано використовувати як зразок для підготовки до кримінального процесу за різними статтями обвинувачення.

Книга може бути корисна всім, незалежно від досвіду, хто пов'язаний з кримінальним процесом або планує брати у ньому участь.

Несінов О. М.

**Тактика захисту
та важливі аспекти
адвокатської діяльності
в кримінальному процесі**

 НОРМА
ПРАВА

Київ – 2026

УДК 343.121.4(477)(07)
Н55

Несінов О. М.

Н55 Тактика захисту та важливі аспекти адвокатської діяльності в кримінальному процесі. Київ : Видавництво «Норма права», 2026. 496 с.

ISBN 978-617-8306-43-4

Книга, якою Ви зацікавилися, написана відомим адвокатом-практиком, з 40-річним досвідом участі в кримінальних процесах, автором 10 книг та багатьох публікацій на правову тематику, який ділиться своїм досвідом в успішних кримінальних процесах, застосованою в них тактикою дій та важливими аспектами адвокатської діяльності.

У виданні наведені приклади тактики захисту, які полягають у різних діях захисника і спрямовані на досягнення різних цілей (щодо правових підстав вимагати негайного реагування суду на порушення процедури та прав людини в кримінальному процесі, використання процедури помилування, щодо протидії практиці створення судами сторони обвинувачення переваг, а сторони захисту перепон у питанні збирання, надання та оцінки доказів, ініціювання перед судом встановлення для сторони обвинувачення строків надання доказів, оскарження повідомлення про підозру, доведенні відсутності повноважень оперуповноважених, виявлення недоліків законодавства, які мають бути застосовані на користь підзахисного, використанням обставин, на які поки що не звертає увагу судова практика тощо).

Надані поради та рекомендації щодо апеляційного та касаційного оскарження судових рішень, інших процесуальних питань, зазначені особливості захисту в окремих категоріях справ.

Опубліковані процесуальні документи автора, які можна і рекомендовано використовувати як зразок для підготовки до кримінального процесу за різними статтями обвинувачення.

Книга може бути корисна всім, незалежно від досвіду, хто пов'язаний з кримінальним процесом або планує брати у ньому участь.

УДК 343.121.4(477)(07)

Видавництво «Норма права» прагне сталого майбутнього для нашого бізнесу, наших читачів і нашої планети. У цьому виданні використано папір, сертифікований FSC® та PEFC™

ISBN 978-617-8306-43-4

© Несінов О. М., 2026

© Видавництво «Норма права», 2026

ЗМІСТ

Передмова	11
1. Тактика захисту та правові підстави вимагати негайного реагування суду на порушення процедури та прав людини в кримінальному процесі.	
Типові порушення та пропозиції дій	13
1.1. Типові обґрунтування судових ухвал, які свідчать про небажання судів негайно реагувати на порушення в провадженні	14
1.2. Правова позиція сторони захисту щодо спонукання суду до ефективного контролю та своєчасного реагування на порушення в кримінальному провадженні.	23
1.3. Висновки та пропозиції	34
2. Тактика захисту шляхом використання процедури помилування	36
2.1. Положення, що регламентують процедуру помилування	36
2.2. Зразок клопотання про помилування від імені батька засудженої	41
3. Тактика захисту, спрямована на протидію практиці створення судами сторони обвинувачення переваг, а сторони захисту перепон у питанні збирання, надання та оцінки доказів	46
3.1. Неприпустима практика дій суду зі збирання доказів обвинувачення.	47
3.2. Отримання судом доказів шляхом допиту свідків (експертів) або втручання в їх допит сторонами. Типові методи проведення допиту суддями, прокурорами для отримання показань, що підтверджують обвинувачення.	51
3.3. Пошук нових доказів обвинувачення шляхом безпідставного повернення зі стадії судових дебатів до судового розгляду, призначення повторних експертиз, повторних допитів експертів, свідків тощо	53
3.4. Витребування судом доказів обвинувачення за власною ініціативою та їх долучення до провадження	56

3.5. Обґрунтування вироку шляхом виходу за межі обвинувального акта	57
3.6. Самостійне вигадування судом обставин та заповнення у вироку прогалин, які відсутні в обвинувальному акті	57
3.7. Типові перепони, які створюються судом стороні захисту при збиранні, аналізі та оцінці доказів, підготовці до судового процесу	58
3.7.1. Відхилення доказів сторони захисту та їх критична оцінка	58
3.7.2. Позбавлення судом щонайменшого права на достатній час та можливість для підготовки свого захисту.	60
3.7.3. Безпідставне відхилення заяв та клопотань сторони захисту щодо отримання доказів або ознайомлення з доказами сторони обвинувачення.	61
3.7.4. Нереагування на заяви, клопотання сторони захисту	61
3.7.5. Ненадання часу та можливості для підготовки до судових дебатів	61
3.7.6. Невиконання судами положень ст.ст. 2, 87 КПК	61
3.7.7. Неправильне тлумачення ч. 1 ст. 89 КПК та незастосування судами положень ч. 2 ст. 89 КПК щодо визнання доказів очевидно недопустимими	62
3.7.8. Обмеження часу судових дебатів	63
3.7.9. Відмова стороні захисту у повторному дослідженні доказів Апеляційним судом	63
3.8. Практика безпідставного сприяння судом стороні обвинувачення в питанні збирання, доказування та оцінці доказів	64
3.8.1. Нереагування судів на невиконанні правоохоронцями вимог ч. 2 ст. 9 КПК	64
3.8.2. Нереагування судів на невиконання правоохоронцями вимог ст.ст. 91, 94, 291 КПК	64
3.8.3. Нереагування судів на невиконання правоохоронцями вимог ст. 92 КПК.	64
3.8.4. Відсутність судового контролю за законністю рішень слідчих суддів	65

3.8.5. Ігнорування судом положень ст. 88 КПК щодо недопустимості доказів та відомостей, які стосуються особи підозрюваного, обвинуваченого	65
3.8.6. Ігнорування судами порядку та процедури долучення доказів прокурорами	65
3.8.7. Невиконання судами положень ч. 2 ст. 87 КПК	65
3.8.8. Ігнорування судами фактів недоведення стороною обвинувачення повноважень слідчих, прокурорів, факту та обсягу відкритих матеріалів, своєчасності внесення даних до ЄРДР, забезпечення права на захист тощо	66
4. Тактика захисту шляхом ініціювання перед судом встановлення для сторони обвинувачення строків надання доказів	68
4.1. Поради та рекомендації	68
4.2. Ухвала суду з рішенням: клопотання захисника задовольнити та встановити строк для подачі до суду доказів стороною державного обвинувачення	70
5. Тактика захисту шляхом оскарження повідомлення про підозру (зразок скарги за ч. 1 ст. 258 ³ , ч. 2 ст. 258 ⁵ , ч. 1 ст. 111 КК України).	75
6. Тактика захисту на доведенні відсутності повноважень оперуповноважених та недопустимості доказів	94
6.1. Щодо права оперуповноважених збирати докази	94
6.2. Щодо права оперуповноважених складати протоколи	94
6.3. Щодо права оперуповноважених брати участь у слідчих діях	96
6.4. Щодо можливості (неможливості) надання слідчим, прокурором деяких доручень оперуповноваженим та обсяг прав за такими дорученнями	97
6.5. Щодо можливості оперуповноважених проводити огляди та брати в них участь	99

7. Тактика захисту шляхом виявлення недоліків законодавства, які мають бути застосовані на користь підзахисного	101
7.1. Недоліки та суперечності законодавства як інструмент у діяльності захисника	101
7.2. Правові підстави вимагати, щоб недоліки законодавства застосовувались на користь обвинувачуваного	101
7.3. Приклади, коли положення статей КПК суперечать положенням КК України	102
7.4. Приклад, коли положення КПК викладені більш обмежено, ніж положення ЄКПЛ та практика ЄСПЛ у процедурі перегляду вироку суду за нововиявленими обставинами.	103
7.5. Деякі приклади, коли положення статей КПК викладені нечітко, що порушує засаду правової визначеності	104
7.5.1. Щодо положень ч. 2 ст. 9 КПК, якою встановлено вимоги для слідчого, прокурора всебічно, повно і неупереджено дослідити обставини кримінального провадження.	104
7.5.2. Недосконалість положень КПК щодо права на самозахист (ст. 20 КПК)	105
7.5.3. Недосконалість положень ч. 3 ст. 233 КПК щодо можливості без дозволу слідчого судді проводити обшук у житлі чи іншому володінні особи	105
7.5.4. Недосконалість вимог ст. 348 КПК України щодо роз'яснення обвинуваченому судом суті обвинувачення	106
7.5.5. Суперечливість положень КПК щодо можливості надання матеріалів (доказів) на стадії підготовчого судового провадження (ч. 4 ст. 291 та ст. 314 КПК України).	107
7.5.6. Спірні положення ч. 3 ст. 349 КПК щодо встановлення обставин без дослідження доказів	108
7.5.7. Недосконалість положень КПК щодо черговості набуття повноважень на початок досудового розслідування слідчим, прокурором	108
7.5.8. Деякі питання щодо порядку направлення обвинувального акта до суду та набуття підозрюваним статусу обвинувачуваного	109

7.5.9. Недосконалі положення ч. 2 ст. 39 КПК щодо створення та повноважень старшого слідчої групи (групи прокурорів) та її учасників	110
7.5.10. Інші спірні та не врегульовані положення КПК	110
8. Тактика захисту з використанням обставин, на які поки що не звертає уваги судова практика	113
8.1. Практика відсутності перевірки деяких повноважень слідчих, прокурорів, суддів, експертів.	113
8.1.1. Стосовно повноважень слідчого, прокурора, судді на виконання своїх функцій у позаробочий час.	113
8.1.2. Щодо нез'ясування підстав для відводу кожного із слідчих, прокурорів групи	115
8.1.3. Сумнівна законність практики надання слідчому доручень керівником слідчого органу	116
8.1.4. Щодо набуття (ненабуття) повноважень новими слідчими, прокурорами в кримінальному провадженні в разі їх заміни у групах	117
8.1.5. Практика неперевірки дій з керування іншими прокурорами старшим прокурором (слідчим) групи, а також того, чи діяли прокурори (слідчі) групи в межах наданих їм вказівок	119
8.1.6. Про незазначення в процесуальних документах часу їх прийняття, що ставить під сумнів своєчасне отримання повноважень та дотримання інших вимог КПК.	120
8.1.7. Деякі інші випадки набуття слідчим повноважень	122
8.1.8. Практика відсутності перевірки деяких повноважень експерта	123
8.1.9. Щодо перевірки наявності письмової вказівки експерту та доручення керівника експертної установи	125
8.1.10. Щодо заборони експерту самостійно збирати матеріали, які підлягають дослідженню, ознайомлюватися з матеріалами, що не стосуються експертизи, та вибирати серед них потрібні.	125
8.1.11. Щодо забезпечення підозрюваному (обвинуваченому) реалізації права на відвід експерту (експертній установі)	126
8.1.12. Щодо обов'язку попередження експерта про кримінальну відповідальність. Різниця між вимогою	

попередження про відповідальність і обізнаністю щодо наявності такої відповідальності	127
8.2. Практика відсутності перевірки законності досудового розслідування без внесення до ЄРДР даних у кожному передбаченому КПК випадку	129
8.3. Практика незабезпечення права на відвід, ненадання часу та можливості для підготовки захисту	130
8.3.1. Права підозрюваного, обвинуваченого (як також інших учасників процесу) мають бути не тільки роз'яснені (п. 2 ч. 3 ст. 42 КПК), а й забезпечені (п. 13 ч. 1 ст. 7, ст. 20 КПК).	130
8.3.2. Ненадання достатнього часу для здійснення захисту є позбавленням можливості для цього та є істотним порушенням прав людини та основоположних свобод (п. 3 ч. 2 ст. 87 КПК), а також порушенням підп. а), в) ч. 3 ст. 6 Європейської конвенції з прав людини (ЄКПЛ), яка встановлює таке	131
8.4. Практика порушення під час відкриття сторони матеріалів і надання їх суду в меншому обсязі	132
8.5. Неврегульованість процедури визнання матеріалів доказами	134
9. Право захисника на вступну промову. Використовувати чи ні?	140
10. Апеляційне оскарження вироку суду, деякі поради та рекомендації	143
11. Касаційне оскарження судових рішень, стислий опис та рекомендації. Касаційні скарги за ч. 3 ст. 309 та ч. 2 ст. 286 КК України з аргументами, які можуть бути використані при складанні інших касаційних скарг	160
11.1. Касаційна скарга на вирок Миколаївського Апеляційного суду за ч. 3 ст. 309 КК України, який змінив Л. «умовне» покарання на реальне та призначив покарання у вигляді 5 (п'яти) років позбавлення волі. Стислий опис та рекомендації	160
11.2. Касаційна скарга на вирок Дніпровського Апеляційного суду за ч. 2 ст. 286 КК України та призначення покарання у вигляді 3 (трьох) років позбавлення волі з позбавленням	

права керувати транспортними засобами строком на 3 роки	189
11.3. Касаційне оскарження рішень першої та апеляційної інстанцій у провадженні за ч. 2 ст. 286 КК України.	206
12. Особливості захисту в окремих категоріях справ (деякі процесуальні документи).	261
12.1. Захист в провадженні за ч. 1 ст. 115 (умисне вбивство), ч. 4 ст. 296 (хуліганство), ч. 1 ст. 263 КК України (незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами)	261
12.1.1. Апеляційна скарга та 2 її доповнення на вирок суду, яким призначено покарання у виді 14 (чотирнадцяти) років позбавлення волі	261
12.1.2. Ухвала Дніпровського Апеляційного суду, якою вирок Самарського районного суду м. Дніпропетровська від 20.12.2023, з призначенням покарання у виді 14 (чотирнадцяти) років позбавлення волі скасовано з передачею провадження на новий судовий розгляд	325
12.2. Захист в провадженні за ч. 5 ст. 185 КК України. Кримінальне провадження закрите, запобіжний захід у вигляді тримання під вартою скасований, підзахисного звільнено з-під варти негайно в залі суду, цивільний позов залишено без розгляду	347
12.3. Захист у провадженні за ч. 1 ст. 126, ч. 3 ст. 15 , ч. 4 ст. 152 КК України. Касаційна скарга.	354
12.4. Захист у провадженні за ч. 5 ст. 191 КПК (деякі процесуальні документи).	394
12.4.1. Ухвала суду про відмову у продовженні запобіжного заходу	394
12.4.2. Клопотання про захист прав, свобод та законних інтересів В., зокрема шляхом визнання факту неотримання ним статусу обвинувачуваного та неможливості судового розгляду	398
12.4.3. Клопотання про припинення порушення процедури у вигляді допиту свідків сторони обвинувачення	405

12.4.4. Клопотання про закриття кримінального провадження у зв'язку із закінченням строків досудового розслідування, неотримання В. статусу обвинувачуваного та припинення права правоохоронців на будь-які дії за межами строків досудового розслідування	407
12.4.5. Клопотання про виключення з числа доказів документів (матеріалів), які надані не в оригіналі та які своєчасно не відкриті стороні захисту	410
12.4.6. Клопотання про визнання порушення права на захист істотним порушенням прав людини і основоположних свобод та визнання недопустимими доказів, отриманих з такими порушеннями (відповідно до положень п. 3. ч. 2 та ч. 4 ст.87 КПК)	412
12.5. Захист у провадженні за обвинуваченням К. за ч. 2 ст. 28, ч. 2 ст. 365, ч. 2 ст. 162, ч. 1 ст. 366 КК України, та М. за ч. 1 ст. 367, ч. 2 ст. 28, ч. 2 ст. 365 КК України (деякі процесуальні документи).	416
12.5.1. Клопотання захисника про повернення обвинувального акта прокурору.	416
12.5.2. Ухвала суду про задоволення клопотання захисника та повернення обвинувального акта прокурору, із визнанням порушень (неконкретності обвинувачення та ін.)	437
12.5.3. Ухвала Апеляційного суду, якою апеляцію прокурора залишено без задоволення.	444
Відгуки	450

ПЕРЕДМОВА

Головна мета діяльності адвоката-захисника в кримінальному процесі – досягнення успіху та позитивного для клієнта результату.

Цей успіх (результат) значною мірою залежить від початкових умов та обставин, зокрема характеристики особи підзахисного, тяжкості та кількості інкримінованих епізодів правопорушень, стадії, на якій захисник починає виконувати свої функції, правової позиції та попередніх показань і дій підзахисного в процесі, кількості та якості наявних у провадженні доказів, дотримання судом та правоохоронними органами встановленої процедури дій, наявності та розміру шкоди, позиції потерпілих щодо суворості можливого покарання, узгодженості судової практики у цих правовідносинах, кваліфікованості та об'єктивності правоохоронних та судових органів тощо.

Залежно від зазначених обставин очікуваний успіх у провадженні може бути різний.

В одному випадку є всі підстави сподіватися на виправдувальний вирок суду, в іншому випадку успіхом можна вважати зміну запобіжного заходу на такий, що не пов'язаний з триманням у неволі, отримання мінімально можливого строку покарання тощо.

Потрібно пам'ятати, що доведення винуватості особи має відбуватися за встановленою Кримінальним процесуальним кодексом процедурою.

Навіть визнання особою винуватості не означає автоматичного доведення її вини та права правоохоронців це робити в незаконний спосіб.

Наприклад, у рішенні ЄСПЛ від 21.04.2011 у справі № 42310/04 «Нечипорук і Йонкало проти України» зазначено:

Докази, отримані в кримінальному провадженні з порушенням встановленого порядку, призводять до його несправедливості в цілому, незалежно від доказової сили таких доказів і від того, чи мало їх використання вирішальне значення для засудження обвинуваченого судом.

Отже, недотримання правоохоронними органами встановленого законом порядку та належної правової процедури порушує право обвинувачуваного (підозрюваного) на захист, а nereагування на ці порушення суду означає відсутність справедливого судового розгляду та правосуддя як такого.

Передмова

Виявлення та забезпечення застосування наслідків таких порушень на користь підзахисного є важливою частиною діяльності захисника у процесі.

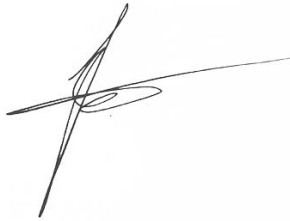
У будь-якому разі досягнення успішного результату в кримінальному процесі є наслідком вибору захисником оптимального алгоритму дій і тактики захисту, яка будується з урахуванням судової практики та важливих аспектів адвокатської діяльності.

Саме про тактику дій та важливі аспекти адвокатської діяльності йдеться в цій книзі.

У книзі висловлюються поради, правова позиція в провадженнях та практичні напрацювання, які сприяли хорошим для підзахисних результатам у кримінальних процесах.

Бажаю успіхів та сподіваюсь, що застосування наведених порад матиме позитивні наслідки і у ваших (читачів) кримінальних процесах.

З повагою, адвокат

О. М. Несінов

1

Тактика захисту та правові підстави вимагати негайного реагування суду на порушення процедури та прав людини в кримінальному процесі. Типові порушення та пропозиції дій

Конституція України (ст. 3), засада верховенства права (ст. 8 КПК), завдання кримінального процесу (ст. 2 КПК), загальні засади кримінального процесу (ст. 7 КПК), положення Закону «Про судоустрій та статус суддів» (ст.ст. 2, 7), обов'язки судді та головуючого судді (ст. 321 КПК) – зобов'язують суд (слідчого суддю) діяти в спосіб, передбачений КПК та забезпечувати права та свободи учасників кримінального провадження, а не позбавляти їх, оскільки людина, її права та свободи визнаються найвищими цінностями та визначають зміст і спрямованість діяльності держави.

Важливим аспектом такого забезпечення прав є своєчасність та негайність судового реагування в кримінальному провадженні.

Якщо запобігання незаконному засудженню суд може забезпечувати наприкінці судового розгляду, оцінюючи докази та обставини в нарадчій кімнаті під час ухвалення судового рішення, то запобігання незаконному обвинуваченню (підозрі), іншим порушенням прав людини суд має забезпечувати негайно (ст.ст. 2, 7, 8, 87 КПК).

Не може вважатися нормальною практика, коли правоохоронці вносять у зміст повідомлення про підозру та обвинувачення не фактичні (з посиланням на докази) дані, а очевидно неправдиві, з ознаками фальсифікації, інкримінувавши особі скоєння тяжкого або особливо тяжкого злочину і, користуючись цим, обґрунтовують необхідність тримання особи під вартою, а суди при цьому виступають лише спостерігачами.

Як правило, судами своєчасно не контролюється повнота, всебічність та об'єктивність досудового розслідування як передумова то, що зміст підозри та обвинувачення містять достовірні ствердження і вони є обґрунтованими. У випадку, коли в процесуальних документах слідства, порушуючи засаду презумпції невинуватості, з першого дня стверджується, що дана особа ско-

їла злочин, упередженість слідства стає очевидною, на що має бути негайна реакція суду.

Тим часом судова практика свідчить про те, що суди (слідчі судді) знаходять будь-які виправдання для того щоб не виконувати обов'язки з контролю за правоохоронними органами, запобігання незаконному повідомленню про підозру та обвинуваченню, порушенню прав та свобод людини, не помічаючи цих порушень або відтерміновуючи функції судового контролю на кінець судового розгляду. При цьому заяви, клопотання сторони обвинувачення в більшості випадків судами (слідчими суддями) розглядаються і задовільняються негайно.

1.1. Типові обґрунтування судових ухвал, які свідчать про небажання судів негайно реагувати на порушення в провадженні

1.1.1. *«Суд (слідчий суддя) на цій стадії не може надавати оцінку доказам винуватості особи в інкримінованому правопорушенні, а має це зробити в нарадчій кімнаті перед постановленням вироку»*

Такі ствердження є певною маніпуляцією, оскільки передбачена КПК вимога перевірки обґрунтованості підозри та обвинувачення не вимагає від суду вирішувати питання винуватості особи, а вимагає перевірити наявність доказів для таких тверджень та посилання на них у судовій ухвалі (ст. 372 КПК).

1.1.2. Розглядаючи питання обрання чи продовження строків запобіжного заходу суди, як правило, не користуються правами передбаченими ст. 193 КПК і не проявляють власну ініціативу щодо допиту свідків, дослідження матеріалів тощо, демонструючи небажання це робити. Мало того, відмовляють у клопотанні сторони захисту з цього приводу (наприклад, у допиті свідків для з'ясування характеризуючих особу даних або перегляд відео з бодікамер поліцейських).

1.1.3. Зазвичай суди не реагують на неконкретність та несформованість обвинувачення, його невідповідність вимогам ст. 291 КПК, та не повертають обвинувальні акти прокурору (що мають робити навіть за власною ініціативою), чим сприяють внесенню в зміст підозр та обвинувачень неправдивих а іноді і взаємовиключних та сфальсифікованих даних.

Суди також не беруть до уваги позицію ЄСПЛ.

1. Тактика захисту та правові підстави вимагати негайного реагування суду на порушення процедури та прав людини в кримінальному процесі...

1.1.4. У рішенні ЄСПЛ «Маттоціа проти Італії» від 25.07.2000 р. зазначено: *«Обвинувачений у скоєнні злочину має бути негайно і детально поінформований про причину обвинувачення, тобто про ті факти матеріальної дійсності, які нібито мали місце і є підставою для висунення обвинувачення; а також про характер обвинувачення, тобто юридичну кваліфікацію згаданих фактів. Хоча ступінь детальності інформування обвинуваченого залежить від обставин конкретної справи, однак у будь-якому випадку відомості, надані обвинуваченому, повинні бути достатніми для повного розуміння останнім суті висунутого проти нього обвинувачення, що є необхідним для підготовки адекватного захисту. У цьому відношенні обсяг та доречність наданої обвинуваченому інформації слід оцінювати крізь призму положення, закріпленого у п. «b» ч. 3 ст. 6 конвенції. Аналогічно слід оцінювати інформацію про зміни, які мали місце в обвинуваченні, включаючи зміни причини обвинувачення».*

Лише вручення копії обвинувального акта особі (ч. 1 ст. 293 КПК), на мій погляд, не дає підстав вважати, що обвинувачення висунуте, та ще й у встановленому законом порядку. Тим більш немає підстав вважати, що врученням обвинувального акта, досягається впевненість у тому, що особа має повне розуміння суті висунутого проти неї обвинувачення.

Тим більш що закон (КПК) встановлює такий порядок, що зобов'язує сторону обвинувачення роз'яснити суть, характер і причини обвинувачення (ч. 2 ст. 1, ч. 3 ст. 42 КПК п.п. а), в) ч. 3 ст. 6 ЄКПЛ); роз'яснити та забезпечити права обвинуваченого (ст. 2, п.п. 13, 17 ч. 1 ст. 7, ст. 20 КПК).

1.1.5. У рішенні ЄСПЛ «Абрамян проти Росії» від 9.10.2008 р. суд зазначив, що положення п. «a» ч. 3 ст. 6 ЄКПЛ необхідно аналізувати у світлі більш загальної норми про право на справедливий судовий розгляд, гарантоване п. 1 цієї статті. У кримінальній справі надання повної, детальної інформації щодо пред'явленого особі обвинувачення та, відповідно, правової кваліфікації, яку суд може дати відповідним фактам, є важливою передумовою забезпечення справедливого розгляду.

1.1.6. Ось типові фрази, взяті з ухвал суду в справах, в яких я беру участь.

«Статтею 291 КПК України визначені відомості, які має містити обвинувальний акт та передбачено перелік документів,

що до нього додаються. Надання суду інших документів до початку судового розгляду забороняється.

З системного аналізу вказаних положень процесуального законодавства вбачається, що суд має право повернути обвинувальний акт прокурору за наявності таких порушень вимог процесуального закону, які перешкоджають призначенню справи до судового розгляду. Отже, повернення обвинувального акту прокурору передбачає не формальну невідповідність такого акту вимогам закону, а наявність в ньому таких недоліків, які перешкоджають суду призначити судовий розгляд».

Як бачимо, суд вигадав свої, не передбачені КПК підстави для обґрунтування НЕ повернення обвинувального акта прокурору, тоді як у ст. 314 КПК підставою повернення обвинувального акта прокурору зазначена лише одна умова – його невідповідність вимогам КПК. Про такі умови, як наявність перешкод для судового розгляду, в статті не йдеться, визначення перешкод для судового розгляду КПК також не містить.

Окрім того, суди не згадують положення ст. 291 КПК про те, що надання суду інших документів до початку судового розгляду забороняється, коли долучають цивільний позов, коли розглядають клопотання прокурора з додатками щодо обрання чи продовження запобіжного заходу, що є явною ознакою упередженості.

1.1.7. Інший приклад «...формулювання обвинувачення та правова кваліфікація кримінального правопорушення викладається в обвинувальному акті у такому виді, як це вважає за правильне прокурор.

Питання про узгодженість викладення в обвинувальному акті, фактичних обставин справи, а також про узгодженість викладених фактичних обставин справи з формулюванням обвинувачення та з правовою кваліфікацією кримінального правопорушення, як і конкретизація правової кваліфікації кримінального правопорушення не можуть бути предметом розгляду у підготовчому судовому засіданні, оскільки на цій стадії судового провадження суд не вправі вдаватися до оцінки вказаних обставин».

Такі твердження судів є хибними і демонструють їх небажання здійснювати судовий контроль та своєчасно запобігати незаконній підозрі, обвинуваченню, оскільки ст. 291 КПК встановлює, що в обвинувальному акті (підозрі) мають бути зазначені **фактичні**, а не будь-які відомості. Прокурор не наділений повно-

1. Тактика захисту та правові підстави вимагати негайного реагування суду на порушення процедури та прав людини в кримінальному процесі...

важеннями просто так щось вважати, а зобов'язаний обґрунтувати свою позицію з посиланням на докази, оскільки факти і обставини встановлюються не на підставі думки прокурора, а виключно на підставі доказів (ч. 1 ст. 84 КПК).

Для того, щоб матеріали (джерела доказів) отримали статус доказу, суд (як і слідчий прокурор) має їх оцінити як достовірні і законно отримані (ч. 1 ст. 94 КПК). Як правило це не робиться, а тому стверджувати про те, що в обвинувальному акті (підозрі) зазначені фактичні дані, немає підстав.

1.1.8. А ось приклад з власної практики коли суди першої та апеляційної інстанції продемонстрували бажання побачити порушення в змісті обвинувального акта на стадії підготовчого судового провадження (що прямо суперечить вищезазначеній позиції судів, що на цій стадії вони нібито не можуть вдаватися до оцінки таких обставин).

«...відповідно до ст. 42 ч. 3 п. 1 КПК України обвинувачений має право знати, у вчиненні якого кримінального правопорушення його обвинувачують. Разом з тим, як вбачається з обвинувального акту, умисні дії ОСОБА_5 в частині перевищення влади, тобто умисного вчинення працівником правоохоронного органу дій, які явно виходять за межі наданих йому прав та повноважень, що супроводжувалися насильством, погрозою застосування насильства, болісними і такими, що ображають особисту гідність потерпілого діями, за відсутності ознак катування, вчинених за попередньою змовою групою осіб, кваліфіковані за ч. 1 ст. 367 КК України, що є вочевидь неправильним, оскільки вказаною нормою закону передбачена кримінальна відповідальність за інший злочин, а саме за службову недбалість.

Така неузгодженість між викладенням фактичних обставин кримінального правопорушення та його правовою кваліфікацією не тільки порушує право обвинуваченого ОСОБА_5 на обізнаність із сутністю пред'явленого обвинувачення, але одночасно унеможливорює справедливий розгляд справи судом, та оцінюється колегією суддів як невиконання вимог п. 5 ч. 2 ст. 291 КПК України при складанні обвинувального акту.

Аналізуючи вищенаведені обставини, колегія суддів приходить до висновку про те, що правильно встановлені судом першої інстанції обставини, – відсутність належного викладення в обвинувальному акті фактичних обставин вчинення ОСОБА_5 кримінального правопорушення та його правової кваліфікації, а

Книги, які можуть вас зацікавити

**Негласні слідчі
(розшукові) дії: частина
II науково-практичного
коментаря Глави 21
КПК України з
постатейними
правовими позиціями
Верховного Суду...**

**Перейти до галузі права
Кримінальне право та процес**

[Перейти на сайт](#) →